

Deltavisie Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

‘Veilig wonen onder zeeniveau minder logisch dan men denkt’

Blijven we dijken steeds sterker maken om elke overstroming te voorkomen of accepteren we een groter risico en richten we ons op beperking van de gevolgen van een overstroming? Kun je in geval van nood bepaalde polders eerder onder water zetten dan andere of moet elke polder afzonderlijk klimaatbestendig zijn? Deze en andere dilemma's komen aan de orde in de eerste versie van de Deltavisie van Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier. Dijkgraaf Luc Kohsiek over preventie en meerlaagse veiligheid.

Om de problematiek rondom het Deltaprogramma in het eigen werkgebied scherper te krijgen en tegelijkertijd draagvlak te creëren voor mogelijke toekomstige maatregelen, heeft Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier met alle belangenorganisaties gebrainstormd en gedebatteerd over dilemma's, behoeften en wensen op het gebied van waterbeheer in de toekomst. Hiermee kan het hoogheemraadschap gerichtere inbreng leveren voor het nationale Deltaprogramma en wordt het gebied daar ook als het ware aan verankerd, aldus dijkgraaf Luc Kohsiek.

De denkrichtingen en dilemma's die dit heeft opgeleverd, zijn neergelegd in een 'Deltavisie voor Hollands Noorderkwartier'. Kohsiek: 'Dat document is een blik op de toekomst van het waterbeheer in Noord-Holland boven het Noordzeekanaal. Een toekomst waarin het klimaat verandert en we misschien minder

geld te besteden hebben voor het waterbeheer. Wat komt er op ons af? Een hoger zeeniveau, meer neerslag in de winter, en juist minder in de zomer? Waar kiezen we dan voor? Wij geven in onze Deltavisie (nog) geen oplossingen, maar stellen nadrukkelijk vragen en noemen denkrichtingen. Want we willen graag met partners en inwoners in gesprek blijven om samen naar oplossingen toe te werken.'

Meerlaagse veiligheid

Kohsiek vervolgt: 'De Deltavisie voor Hollands Noorderkwartier is opgebouwd rondom drie thema's: 'Veiligheid van duinen en dijken', 'Wateroverlast' en 'Voldoende schoon en zoet water'. Hierbij kijken we steeds naar drie soorten maatregelen in het waterbeheer, volgens het principe van 'meerlaagse veiligheid': preventie, ruimtelijke inrichting en crisismaatregelen.'

Op het gebied van preventie gaat het bijvoorbeeld om de voorzorgsmaatregelen die je kunt nemen om overstromingen te voorkomen, zoals het versterken, verhogen of verbreden van waterkeringen. Onder duurzame inrichting van de openbare ruimte vallen zaken zoals klimaatbestendig bouwen en de nieuwe dijkconcepten 'deltadijk' of 'oeverdijk'. Bij crisisbeheersing gaat het om het beperken van de gevolgen van een overstroming door een goede calamiteitenorganisatie, bijvoorbeeld door genoeg noodpompen voorhanden te hebben of regelmatig te oefenen met alle betrokken partijen.

Preventie blijft nr. 1

Veel Noord-Hollanders wonen onder zeeniveau, waardoor veiligheid hier natuurlijk een belangrijk onderwerp is. Kohsiek: 'Ons werkgebied – Noord-Holland boven het Noordzeekanaal inclusief Texel – is een klassieke badkuip: 90 procent ervan ligt onder zeeniveau. Wij zijn ervoor verantwoordelijk dat 1,2 miljoen inwoners hier veilig kunnen wonen, werken en leven. Preventie is dus de eerste prioriteit. De randen van de badkuip – onze 300 km primaire waterkeringen – moeten sterk genoeg zijn en blijven. We houden het water achter stevige dijken, leiden overtollig water in juiste banen of voeren juist extra zoet water aan als daaraan behoefte is. Maar voor de toekomst is er extra werk aan de winkel: de zeespiegel stijgt, het regent vaker, terwijl de bodem zakt. Ons motto is niet voor niets: 'Veilig wonen onder zeeniveau is minder logisch dan je denkt.'

Hoogwaterbeschermingsprogramma

Vanuit het landelijke Hoogwaterbeschermingsprogramma versterkt het hoogheemraadschap de komende jaren 100 km aan primaire waterkeringen – dijken en duinen – langs de Noordzee, de Waddenzee en het IJssel- en Markermeer. Maar ook de secundaire keringen, ruim 1.000 km aan boezemkades en dijken in het binnenland, krijgen veel aandacht. Hier is veiligheid belangrijk, maar kunnen ook andere afwegingen worden gemaakt. Kohsiek: 'Bij de Noordzee, het IJsselmeer en het Markermeer kun je je geen doorbraak veroorloven; daar wil je een zo groot mogelijke veiligheid. Maar bij de binnenwateren heb je wat meer speelruimte. Daar kun je nadenken over wat je aanvullend kunt bereiken met ruimtelijke inrichting en organisatorische maatregelen.'

Hij vervolgt: 'Ik geef in dat kader een ander voorbeeld van de dilemma's die wij tegenkwamen: norm-differentiatie. Noord-Holland heeft gebieden met hogere en lagere economische waarde. Een gebied met veel bebouwing heeft veel waarde, een natuurgebied minder. Momenteel is ons werkgebied opgedeeld in drie regio's met onderling verschillende economische waarden en veiligheidsnormen. Maar stel dat je straks keuzen moet maken wáár je investeert in sterke dijken. Zou je dan een verdere opdeling kunnen maken waarbij je kijkt naar de economische waarde? En hoever wil je dit onderscheid doorvoeren? Hierover blijven wij dus actief in gesprek met onze stakeholders.'

Dijkversterking

Kohsiek: 'Het hoogheemraadschap neemt het initiatief bij het vinden en realiseren van de beste manier om de dijken te versterken.'

We bundelen daarbij onze krachten met verschillende partners, zoals het rijk, de provincie en de betrokken gemeenten. We maken gebruik van deskundigheid van anderen, zoals ingenieursbureaus, kennisinstellingen, Rijkswaterstaat en andere waterschappen. Maar ook van plaatselijke en historische kennis. Het probleem met onze dijken is dat ze soms meer dan 400 jaar oud zijn en je niet weet wat er zich in de ondergrond bevindt. Er zijn zelfs dijken met een kern van samengeperst zeewier. Het maakt ook nogal een verschil of een dijk is gefundeerd op zand of veen. De meeste grondsoorten die voor dijkbouw zijn gebruikt, worden met de jaren sterker, maar veen juist niet. Als je dus een dijk wilt versterken, moet je eerst meer weten over de ondergrond, bijvoorbeeld via sonderingen, boringen of proeven.'

Praktijkproef Waterland

'Zo is onlangs een grote schaalproef uitgevoerd bij de Markermeerdijk in Waterland, waarbij ook Fugro betrokken was. Deze dijk is ooit langs de Zuiderzee gebouwd als zeedijk en fungeert nu als primaire kering tussen het Markermeer en het inmiddels 4 m lager liggende achterland. Omdat bekend is dat deze dijk op veen ligt, is het belangrijk te weten hoeveel waterdruk hij nog kan hebben. De sterkte van de dijk bepaalt namelijk voor een groot deel de omvang en daarmee de kosten van de versterking. Zo bezien is grondonderzoek essentieel bij dijkversterkingsprojecten.'

Samen werken aan water

Kohsiek sluit af: 'Samenvattend kun je stellen dat we een flink eind op weg zijn: we hebben de aanzet voor een regionale Deltavisie geformuleerd met drie hoofdthema's. Daarbinnen onderscheiden we dertien dilemma's waarover we samen met onze stakeholders verder nadenken en praten. Want bij waterbeheer voor de toekomst gaat het – net als in het verleden – om samen werken aan water. Uiteindelijk is een waterschap of een hoogheemraadschap natuurlijk het ultieme poldermodel: we zitten allemaal in hetzelfde schuitje en daarom is het belangrijk dat alle belangen worden meegewogen. Met als uiteindelijk doel: een veilig bestaan voor al onze inwoners.'

